

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

EKOSCHEMATY – SYSTEMY NA RZECZ KLIMATU, ŚRODOWISKA I DOBROSTANU ZWIERZĄT

Metodyka doradzania

Brwinów, luty 2024

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	3
II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej „Ekoschematy - systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt”	3
III. Opis procesu świadczenia usługi doradczej	5
IV. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych – wykaz	5
V. Harmonogram realizacji usługi doradczej	7
VI. Narzędzia pracy doradczej	12
VII. Wykaz aktów prawnych	12

I. Wstęp

Ekoschematy są nowym prośrodowiskowym elementem płatności bezpośrednich wspierającym realizację praktyk korzystnych dla klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (nazywane w niniejszej metodyce Ekoschematami). Realizują one cele środowiskowe i klimatyczne nowej Wspólnej Polityki Rolnej. Ekoschematy jako nowy rodzaj płatności, mają na celu zachęcenie rolników do realizacji praktyk korzystnych dla środowiska, klimatu i dobrostanu zwierząt, ukierunkowując wsparcie do przejścia na bardziej zrównoważone i przyjazne środowisku rolnictwo. Ekoschematy są płatnością roczną, która jest obowiązkowa do wdrożenia przez państwa członkowskie, natomiast praktyki realizowane w ramach Ekoschematów są dobrowolne dla rolników. W ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR) mamy pięć ekoschematów obszarowych i ekoschemat Dobrostan zwierząt.

Efekty realizacji ekoschematów w ramach PS WPR zależą w dużej mierze od dostarczenia rolnikom rzetelnych informacji oraz zapewnienia im profesjonalnego doradztwa świadczonego przez doradców rolniczych.

II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej „Ekoschematy - systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt”

Celem usługi doradczej „Ekoschematy - systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt” jest:

- pomoc rolnikowi w podjęciu decyzji o uczestnictwie oraz wyborze ekoschematu/ów, uwzględniająca warunki i możliwości realizacji w gospodarstwie, a także pomoc w realizacji podjętych zobowiązań;
- transfer wiedzy i innowacji poprzez doradztwo dostosowane do indywidualnych potrzeb rolnika;
- wspomaganie rolników w realizacji działań służących odtwarzaniu, chronieniu i wzbogacaniu ekosystemów zależnych od rolnictwa;
- promowanie praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt;
- dbanie o różnorodność biologiczną.

Kto może świadczyć usługi doradcze: Usługa musi być wykonana przez doradcę rolniczego wpisanego na listę doradców rolniczych prowadzoną przez dyrektora Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie. Doradca rolniczy powinien posiadać wiedzę dotyczącą obowiązującego systemu „zielonej architektury” na lata 2023-2027 obejmującego wzajemnie uzupełniające się wymogi obowiązkowe oraz dodatkowe zachęty do stosowania praktyk rolniczych korzystnych dla środowiska i klimatu. Obowiązkowo powinien posiadać wiedzę na temat dostępnych ekoschematów i zasad ich wdrażania. Powinien uczestniczyć w formach doskonalenia z tego zakresu, a w szczególności znać aktualne przepisy prawa mające wpływ na prawidłowe wypełnianie warunkowości i realizację ekoschematów przez rolników aktywnych zawodowo.

Beneficjenci usługi: Rolnik posiadający numer identyfikacyjny producenta nadany na podstawie przepisów ustawy o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, który podejmuje zobowiązanie/a w ramach określonych ekoschematów.

Czas trwania usługi: 1 rok kalendarzowy.

Etapy wykonywania usługi doradczej:

Usługa doradcza ekoschematy obejmuje:

- 1) przekazanie rolnikowi informacji na temat ekochematów w kontekście uwarunkowań jego gospodarstwa rolnego oraz pomoc rolnikowi w podjęciu decyzji co do uczestnictwa oraz wyboru ekoschematu/ekoschematów uwzględniającego warunki i możliwości jego/ich realizacji w gospodarstwie;
- 2) pomoc rolnikowi w prowadzeniu niezbędnej dokumentacji w zakresie wybranego/ych ekoschematu/ów;
- 3) doradztwo w trakcie realizacji usługi.

W przypadku gdy rolnikowi przedstawiono uwarunkowania i zasady wdrażania ekoschematów możliwych do realizacji w jego gospodarstwie, a rolnik nie zdecyduje się na rozpoczęcie realizacji zobowiązania w ramach ekoschematu – usługa trwa również 1 rok.

W przypadku ekoschematów składających się z praktyk lub wariantów, w celu prawidłowego skalkulowania usługi, każdą praktykę lub wariant należy traktować jak odrębny ekoschemat.

III. Opis procesu świadczenia usługi doradczej

Usługa doradcza Ekoschematy obejmuje następujące czynności:

1. Przygotowanie rolnika do realizacji ekoschematów:
  - a) poinformowanie o kryteriach dostępności płatności w ramach ekoschematów;
  - b) zapoznanie z normami i wymogami warunkowości, powiązanymi z danym ekoschematem oraz wymogami poszczególnych ekoschematów;
  - c) poinformowanie o potencjalnych korzyściach z realizacji ekoschematów.
2. Doradztwo w trakcie realizacji zobowiązania/zobowiązań obejmuje w każdym gospodarstwie wyłącznie te ekoschematy, które realizuje dany Beneficjent i wykonywane jest co najmniej w zakresie przypisanym poniżej poszczególnym ekoschematom.
3. Pomoc rolnikowi w prowadzeniu niezbędnej dokumentacji w zakresie wybranego/ych ekoschematu/ów.

Doradca w ramach usługi przygotowuje rolnika do prowadzenia niezbędnych ewidencji i rejestrów wymaganych w danych ekoschematach. Wykonanie planu nawożenia lub planu poprawy dobrostanu zwierząt nie jest działaniem realizowanym nieodpłatnie w ramach usługi. Zaleca się jednakże, aby wspomniane plany wykonał doradca realizujący usługę w ramach działalności komercyjnej Ośrodka Doradztwa Rolniczego .

Wizyty w gospodarstwie:

Wykonanie usługi doradczej wymaga co najmniej jednej wizyty w gospodarstwie w okresie trwania usługi.

IV. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych – wykaz

1. Zakres realizacji programu doradczego;
2. Karta usługi doradczej;
3. Oświadczenie o realizacji programu doradczego;

Czynności wykonywane w ramach doradzania w zakresie usługi doradczej Ekoschematy wpisuje się w karcie usługi doradczej (część ogólna metodyki). Wpis do karty usługi doradczej obejmuje poszczególne zadania, wymienione w harmonogramie, jeśli dotyczą gospodarstwa.

V. Harmonogram realizacji usługi doradczej

L.p.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
I. Przygotowanie rolnika do podjęcia zobowiązania					
	1) Przygotowanie rolnika do podjęcia zobowiązania	1. Przedstawienie ogólnych warunków i wymagań realizacji i podjęcia zobowiązań, określenie dostępności poszczególnych ekoschematów	Lista możliwych do realizacji (przez Beneficjenta usługi doradczej) Ekoschematów	<i>I kwartał roku</i>	<i>W każdej usłudze doradczej</i>
		2. Analiza produkcji roślinnej w gospodarstwie	Wykaz preferowanych upraw a możliwość ich uprawy w ramach ekoschematów	<i>I kwartał roku</i>	
		3. Analiza rodzaju i wielkości produkcji zwierzęcej w gospodarstwie	Notatka z wyliczeniem liczby DJP w gospodarstwie*	<i>I kwartał roku</i>	<i>* jeśli dotyczy</i>
		4. Analiza informacji o posiadanych TUZ-ach i obszarach przyrodniczych pod kątem ewentualnej możliwości realizacji wybranych ekoschematów	Notatka z informacjami o posiadanych TUZ i obszarach przyrodniczych*	<i>I kwartał roku</i>	<i>* jeśli dotyczy</i>
		5. Analiza dostępnego dla rolnika parku maszynowego przeznaczonego do aplikacji nawozów płynnych	Zalecenia dot. przykładowych urządzeń do aplikacji nawozów naturalnych płynnych innymi metodami niż rozbryzgowo, dostosowanych do skali produkcji w gospodarstwie	<i>I kwartał roku</i>	
		6. Analiza dostępnego dla rolnika parku maszynowego pod kątem prowadzenia możliwości upraw uproszczonych	Zalecenia dot. przykładowych urządzeń do upraw uproszczonej, dostosowanych do skali produkcji w gospodarstwie	<i>I kwartał roku</i>	
		7. Analiza dostępnych w ramach gospodarstwa budynków /pomieszczeń i zewnętrznych powierzchni bytowych związanych z utrzymywaniem zwierząt oraz przedstawienie założeń poszczególnych wariantów w ramach ekoschematu Dobrostan zwierząt*	Lista wymaganych powierzchni bytowych w budynkach/pomieszczeniach i poza nimi dla poszczególnych gatunków i grup zwierząt	<i>I kwartał roku</i>	<i>* jeśli dotyczy</i>
		8. Wybranie ekoschematów do realizacji przez	Wyciąg z przepisów prawa zawierający	<i>I kwartał</i>	<i>W każdej usłudze</i>

L.p.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
		Beneficjenta	wykaz wybranych ekoschematów wraz z wymogami	roku	doradczej
	2) Zapoznanie z normami i wymogami warunkowości, powiązanych z danym ekoschematem oraz wymogami poszczególnych ekoschematów	<p>Analiza dostosowania gospodarstwa do norm i wymogów warunkowości powiązanych z wybranymi ekoschematami. Po potwierdzeniu spełnienia podstawowych norm i wymogów warunkowości, ponowna analiza w kierunku wybranych przez Beneficjenta ekoschematów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obszary z roślinami miododajnymi 2. Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi: <ul style="list-style-type: none"> - Ekstensywne użytkowanie trwałych użytków zielonych (TUZ) z obsadą zwierząt; - Międzyplony ozime lub wsiewki śródplonowe; - Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia – wariant podstawowy lub wariant z wapnowaniem; - Zróżnicowana struktura upraw; - Wymieszanie obornika na gruntach ornych w terminie 12 godzin od jego aplikacji; - Stosowanie nawozów naturalnych płynnych innymi metodami niż rozbrzygowo; - Uproszczone systemy uprawy; - Wymieszanie słomy z glebą. 3. Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych 4. Dobrostan zwierząt 5. Integrowana Produkcja Roślin 6. Biologiczna ochrona upraw 	<p>Wykaz szczegółowy poszczególnych ekoschematów wraz ze szczegółowymi wymogami i zaleceniami do każdego ekoschematu z uwzględnieniem specyfiki produkcji w danym gospodarstwie.</p> <p>Zalecenia do każdego punktu wymogów – jeżeli dotyczy – wydruk</p>	I kwartał roku	<p>Określenie, czego dotyczą te wymogi, wskazanie tych, które mają zastosowanie w danym gospodarstwie</p> <p>Szczegółowe omówienie i przekazanie informacji o wymogach, które dotyczą sytuacji występujących w danym gospodarstwie. Doradztwo w zakresie Ekoschematów, które są realizowane przez Beneficjenta/rolnika</p>

L.p.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi	
II.	Doradztwo w trakcie realizacji zobowiązania					
	1) Przygotowanie dokumentacji	Przygotowanie wniosku o przyznanie płatności wraz z deklaracją ekoschematów w aplikacji e-WniosekPlus	Wniosek o przyznanie płatności	II kwartał roku	<i>Zakres zaangażowania podmiotu doradczego w realizację tej części usługi ustalają strony</i>	
	2) Doradztwo w realizacji wybranych przez Beneficjenta ekoschematów	Pomoc w realizacji wymogów określonych dla danego ekoschematu:	Informacja o wymogach ekoschematu doprecyzowanych przez doradcę	II-IV kwartał roku		
		1. Obszary z roślinami miododajnymi – dobór gatunków roślin z uwzględnieniem roślin miododajnych do uprawy których może być przyznana płatność do Obszarów z roślinami miododajnymi. Zaproponowanie składu konkretnej mieszanki wraz z omówieniem agrotechniki wybranych gatunków.	Lista gatunków roślin do uprawy których może być przyznana płatność do Obszarów z roślinami miododajnymi	II-IV kwartał roku		
		2. Rolnictwo węgłowe i zarządzanie składnikami odżywczymi:				
		2.1 Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt - Wyliczenie obsady DJP przypadającej na posiadaną powierzchnię TUZ.	Wyliczenie obsady DJP przypadającej na posiadaną powierzchnię TUZ	II-IV kwartał roku		
		2.2 Międzyplony ozime lub Wsiewki śródplonowe - dobór gatunków roślin w oparciu o wywiad z rolnikiem dotyczący jakości gleby na danej działce rolnej. Omówienie agrotechniki wybranych gatunków zaplanowanych do wysiewu w ramach danej praktyki.	Lista gatunków roślin	II-IV kwartał roku		
		2.3 Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia – wariant podstawowy lub wariant z wapnowaniem – analiza poszczególnych działek rolnych pod kątem	Plan nawożenia (realizowany w ramach działalności komercyjnej Ośrodka Doradztwa Rolniczego). Wzór rejestru	II-IV kwartał roku		

L.p.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
		ilości i lokalizacji punktów pobrania prób glebowych. Przygotowanie planu nawożenia oraz omówienie szczegółów dotyczących wykonywania zapisów w rejestrze zabiegów agrotechnicznych.	zabiegów agrotechnicznych		
		2.4 Zróżnicowana struktura upraw – analiza struktury upraw i ewentualna propozycja zmiany w celu realizacji wybranego Ekoschematu	Plan struktury upraw	II-IV kwartał roku	
		2.5 Wymieszanie obornika na gruntach ornych w terminie 12 godzin od jego aplikacji – zapoznanie rolnika z możliwościami udokumentowania wywiązania się z obowiązku wynikającego z ekoschematu – w części dotyczącej oświadczenia i obowiązku prowadzenia rejestru oraz ze sposobem wykonania zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARiMR	Notatka potwierdzająca poinformowanie rolnika o możliwości udokumentowania spełnienia wymogów ekoschematu. Wzór rejestru zabiegów agrotechnicznych	II-IV kwartał roku	
		2.6 Stosowanie nawozów naturalnych płynnych innymi metodami niż rozbryzgowo – zapoznanie rolnika z możliwościami aplikacji nawozów płynnych naturalnych metodami doglebowymi oraz zapoznanie rolnika z możliwościami udokumentowania wywiązania się z obowiązku wynikającego z ekoschematu – w części dotyczącej oświadczenia i obowiązku prowadzenia rejestru oraz ze sposobem wykonania zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARiMR	Zalecenie przykładowych urządzeń do aplikacji nawozów naturalnych płynnych innymi metodami niż rozbryzgowo dostosowanych do skali produkcji w gospodarstwie. Wzór rejestru zabiegów agrotechnicznych	II-IV kwartał roku	
		2.7 Uproszczone systemy uprawy - zapoznanie rolnika z możliwościami uprawy gleby metodą	Zalecenie przykładowych rozwiązań w zakresie uprawy uproszczonej dostosowanych do skali produkcji w	II-IV kwartał roku	

L.p.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji	Uwagi
		konserwującą bezorkową lub pasową (strip-till). Analiza parku maszynowego oraz omówienie możliwości rozbudowy parku maszynowego w celu wdrożenia do gospodarstwa uproszczonego systemu uprawy.	gospodarstwie. Wzór rejestru zabiegów agrotechnicznych		
		2.8 Wymieszanie słomy z glebą	Wzór rejestru zabiegów agrotechnicznych	II-IV kwartał roku	
		3. Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych – doradztwo na temat możliwości retencjonowania wody na TUZ	Notatka z kalkulacji zysków i strat	II-IV kwartał roku	
		4. Dobrostan zwierząt - zapoznanie z wymaganiami w ramach ekoschematu. W przypadku braku kwalifikacji do ekoschematu analiza gospodarstwa pod kątem możliwości modernizacji budynków lub zmiany obsady zwierząt. Analiza połączona z kalkulacją zysków i strat zaplanowanych rozwiązań.	Analiza gospodarstwa pod kątem spełnienia wymogów dobrostanu zwierząt	II-IV kwartał roku	
		Integrowana Produkcja Roślin – doradztwo na temat systemu IP	Zalecenie przykładowych rozwiązań w zakresie Integrowanej Produkcji Roślin dostosowanej do skali produkcji w gospodarstwie	II-IV kwartał roku	
		6. Biologiczna ochrona upraw - doradztwo na temat możliwości zastąpienia chemicznej ochrony metodami biologicznymi	Zalecenie przykładowych dostępnych środków biologicznych. Rejestr zabiegów agrotechnicznych	II-IV kwartał roku	
	3) Doradztwo w zakresie korzystania z możliwości zmian w gospodarstwie	Konsultacja w sytuacji zmian mających miejsce w obrębie gospodarstwa	Dokumenty dostosowane do rodzaju zmiany	<i>Wg potrzeb</i>	

VI. Narzędzia pracy doradczej

- Aplikacja do sporządzania planu nawożenia azotem;
- Aplikacja do wyliczania maksymalnych dawek azotu;
- Aplikacja do sporządzania obrotów stada;
- Plan Rozwoju Gospodarstwa;
- Aplikacja do optymalizacji nawożenia – INTER-NAW;
- Aplikacja – Plan poprawy dobrostanu zwierząt.

Wykaz odmian przydatnych do uprawy w danym województwie.

https://coboru.gov.pl/PDO/rekomendacja_woj.aspx

- **Lista gatunków roślin do uprawy których może być przyznana płatność do Obszarów z roślinami miododajnymi uwzględniająca wykaz gatunków roślin produkcyjnych i nieprodukcyjnych**
<https://www.gov.pl/web/arimr/obszary-z-roslinami-miododajnymi-23>
- **Wykaz dostępnych i obowiązujących metodyk IP** znajduje się na stronie Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN):
<http://piorin.gov.pl/publikacje/metodykiip/>
- **Wykaz podmiotów certyfikujących dostępny jest na stronie PIORiN:**
<https://piorin.gov.pl/integrowana-produkcja/>
- **Wykaz preparatów mikrobiologicznych** zarejestrowanych jako środki ochrony roślin dopuszczone do obrotu zezwoleniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Aktualny wykaz – rejestr środków ochrony roślin, dostępny na stronie internetowej MRiRW pod linkiem: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rejestr-rodkow-ochrony-roslin>
- **wyszukiwarka wszystkich środków ochrony roślin (w tym mikrobiologicznych)** zarejestrowanych w Polsce wraz z ich przeznaczeniem, z możliwością wyboru uprawy, choroby, szkodnika, substancji czynnej środka ochrony roślin:
<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/wyszukiwarka-srodkow-ochrony-roslin---zastosowanie>
- **aktualne informacje, komunikaty i wytyczne na temat ekoschematów obszarowych** dostępne na stronie MRiRW: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/ekoschematy3>

VII. Wykaz aktów prawnych

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 :

www.gov.pl/web/rolnictwo/dokumenty-ps-wpr

Pełny wykaz aktów prawnych dotyczących tematyki przedmiotowej Metodyki dostępny jest na stronie Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie.

<https://www.cdr.gov.pl/uslugi-doradcze-prow-2014-2020/160-uslugi-doradcze-prow/metodyka-doradzania/4691-wykaz-aktow-prawnych-przydatnych-do-realizacji-uslug-doradczych>